

Meidän Perheen Lapset

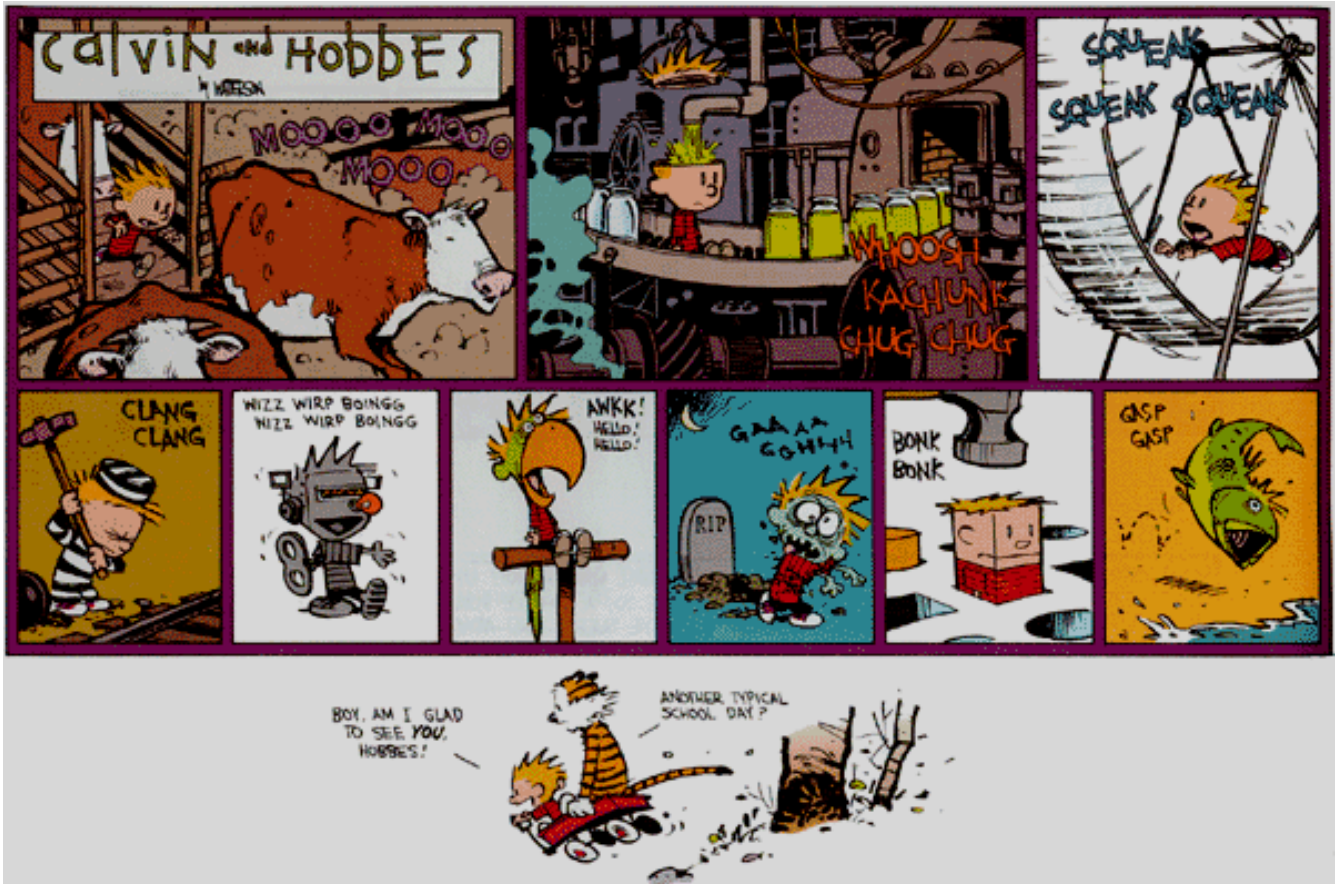
Menetelmiä ja harjoituksia koulu yhteisötyöhön

Hämeenlinnan setlementti ry.
Miia Lumivuokko

Tavallinen koulupäiväkö..?

MEIDÄN PERHEEN LAPSET KOULUSSA

Bill Wattersonin Lassi ja Leevi -sarjakuvasta voi lukea tiukkaa kritiikkiä koulua kohtaan. Peruskoulun käyminen on Suomessa kaikille lapsille ja nuorille pakollista ja välillä koulunkäynti voi tuntua juuri niin pakkotyöltä kuin Wattersonin sarjakuvassa sivulla 1 kuvataan. Koulunkäynnin päätyttyä lapsen tulisi olla tasapainoinen, vastuuntuntoinen, itsenäinen ja yhteistyökykyinen. Koulun tehtävänä on antaa lapsille elämässä selviämässä tarpeelliset taidot ja tiedot. (Jalasto & Sinervo 1998 s.146). Tämän materiaalin alkuun Lassi ja Leevi -sarjakuva on liitetty ajatusten herättäjänä, voisiko asenteisiin koulua kohtaan vaikuttaa ja miten? Voidaanko koulua tukea sen kasvatustehtävässä jatkossa entistä paremmin?

Suomen koulujärjestelmää ja opetussuunnitelmia on vuosi vuodelta kehitetty oppilaita ja yhteiskuntaa paremmin palvelemaan suuntaan. Viime aikoina on puhuttu paljon koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä. Hämeenlinnan seudulla keskustelu on lisääntynyt ja yhteistyö tarkoittaa vähitellen muutakin kuin seitsemäsluokkalaisten ryhmäytyspäiviä syksyn alussa. Meidän perheen lapset (Mepela)-projektissa on kolmen vuoden ajan kehitetty muun muassa kouluyhteistyön malleja. Projektin yhteistyökumppanit Hämeenlinnan ja Janakkalan nuorisotoimessa tekevät nuorisotyötä yläkouluissa ja Janakkalassa on kehitetty myös entistä pitkäkestoisempaa ryhmäyttämismallia. Mepela on ollut mukana mallin kehittämisessä samoin kuin erilaisissa luokkatyöskentelyissä Hämeenlinnassa ja Janakkalassa.

Mepelan päätyö on kuitenkin toteutettu alakouluissa. Pirkko Jalaston ja Nina Sinervon mukaan (1998 s.146) lapsen ja nuoren koulutien kriittisiä vaiheita ovat muun muassa siirtymävaiheet toiselta luokalta kolmannelle sekä alakoulusta yläkouluun. Nämä erityisesti siksi, että vaiheisiin liittyy usein muutosta ja sopeutumista uuteen ryhmään, opettajiin ja ympäristöön. Tähän halutaan pyrkiä myös Mepelan Elämäntaitotuntien kautta. Lapsia on haluttu jo varhaisessa vaiheessa tukea pitämällä erilaisia oppitunteja, joissa korostuvat sosiaaliset ja ryhmässä toimimiseen liittyvät taidot.

Kouluyhteistyö

Kouluyhteistyössä koulu nähdään yhteisönä, jonka muodostavat oppilaat, koulun henkilökunta ja koti, vanhemmat. Oppilaiden hyvinvointi on riippuvainen koko yhteisöstä, sen viihtyvyydestä ja turvallisuudesta. Kouluyhteistyötä tehdään yhteistyössä kaikkien edellä mainittujen tahojen kanssa ja tietoisena niiden tarpeista.

Toiminta lähtee liikkeelle koululaisten tarpeista. Keskeistä on lasten ja nuorten oman osaamisen ja aktiivisuuden löytäminen ja tukeminen. Tavoitteena on tutustuminen niin omaan itseen kuin luokan muihin oppilaisiin. Toiminnallisten harjoitusten avulla pyritään luomaan luokkahenkeä ja vahvistamaan oppilaiden itseluottamusta.

Kouluyhteisötyössä näkyy kolme nuorisotyön näkökulmaa: etsivä nuorisotyö, varhaisnuorisotyö ja ennaltaehkäisevä nuorisotyö. Etsivä nuorisotyö pyrkii ongelmia ehkäisevästi tavoittamaan riskiryhmässä tai syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Nuoriin luodaan kontakti heidän omassa elinympäristössään: työntekijä menee sinne missä nuoret ovat. Kouluyhteisötyössä etsivä nuorisotyö menee koululle, jossa tavoitetaan koko ikäluokka. Työ on koulu- ja kasvatustyötä tukevaa.

Varhaisnuorisotyö katsotaan yleensä 7-13-vuotiaiden lasten parissa tehtäväksi työksi. Työn tarkoituksena on auttaa tyttöjä ja poikia löytämään oma paikkansa elämässä. Varhaisnuorisotyön tavoitteena on tukea lasta elämän murrosvaiheessa. Mepelan kouluyhteisötyössä on haluttu keskittyä lähinnä alakouluikäisiin.

Ennaltaehkäisevä nuorisotyö lähtee terveen ja tasapainoisen kasvun tukemisesta. Ennaltaehkäisy ei edellytä, että ongelmia olisi jo olemassa. Kyse on ennen kaikkea nuorten kasvuympäristön kehittamisestä sekä lähiyhteisöjen ja viranomaisverkoston yhteistyöstä. Ensisijainen vastuu on aikuisilla, joiden kanssa nuoret ovat päivittäin tekemisissä. Mepela -projektin tekemän kouluyhteisötyön kautta on löydetty uusia kanavia yhteistyön kehittämiseen.

Menetelmät ja harjoitukset

Tämä materiaali on tarkoitettu kaikille koulun ja nuorisotyön välisen yhteistyön kehittämistä kiinnostuneille. Siihen on koottu perusteluja kouluissa tehtävän nuorisotyön puolesta sekä käytännön esimerkkejä ja harjoituksia käytetyistä ja kokeilluista menetelmistä. Toivottavasti se antaa virikkeitä sekä niille, jotka jo tekevät työtä kouluissa ja luokissa, että myös niille jotka eivät ole vielä tällaista työskentelyä kokeilleet. Materiaalia voivat käyttää nuorisotyöntekijöiden lisäksi myös opettajat, jotka kaipaavat vinkkejä luokkansa ryhmähengen vahvistamiseen tai yksittäisten oppilaiden tukemiseen.

Kootut harjoitukset on poimittu vuosien varrella erilaisista kirjoista, nettilähteistä, koulutuksista sekä omista ja muiden kokemuksista vapaasti soveltaen. Tämän vuoksi on vaikeaa määritellä lähteitä, joten harjoitusten perään ei ole erikseen merkitty mistä ne ovat peräisin.

Tämä materiaali on saatavissa sähköisenä KOULUYHTEISÖTYÖ, Meidän perheen lapset 03-06 -CD:llä. Materiaaliin liittyy liiteosio, joka myös löytyy CD:ltä samoin kuin teemaan liittyvän kirjallisuuden esittelyjä. Nuorisotyö koulussa -teemaan voi perehtyä myös CD:ltä löytyvän Power Point -esityksen avulla.

Iloisia ja opettavaisia toiminnallisia hetkiä!

Mia Lumivuokko
nuorisotyöntekijä
Meidän perheen lapset -projekti

Kokeiluprojektissa Ahveniston koululla lukuvuoden 2003-2004 aikana määriteltiin nuorisonohjaajan tehtäviä koululla. Niitä voivat olla:

- *Oppilashuoltotyö*
Nuorisonohjaaja osallistuu koulun oppilashuoltoryhmään linkkinä nuorten vapaa-aikaan.
- *Oppilaan tukeminen*
Oppilas voi halutessaan tulla puhumaan omaan elämään liittyvistä asioista nuorisonohjaajan kanssa. Koululla on mahdollisuus ohjata oppilas nuorisonohjaajan luokse, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Nuorisonohjaajaan voivat myös vanhemmat ottaa yhteyttä.
- *Luokkien ja ryhmien kanssa työskentely*
Nuorisonohjaaja työskentelee luokkien kanssa tarvittaessa opettajien pyynnöstä. Toiminnallisilla menetelmillä ja ryhmätyöskentelyllä on mahdollista vaikuttaa luokan ilmapiiriin ja työrauhaan. Esim. kummiluok-katoiminta ja seiskaluokkapäivät. Toiminta ajoittuu kouluajalle.
- *Tuki- ja projektitoiminta*
Nuorisonohjaajan vetämillä nuortenryhmillä ja projekteilla voidaan tukitoimia kohdentaa pienryhmiin. Tavoitteena on oppilaan kasvun ja koulunkäynnin tukeminen vapaa-ajan toiminnan kautta. Toiminta ajoittuu pääasiassa kouluajan ulkopuolelle.
- *Tukioppilastoiminta*
Nuorisonohjaaja osallistuu tukioppilaiden koulutukseen ja toimintaan vastaavan opettajan kanssa.
- *Tapahtumat ja teemapäivät*
Nuorisonohjaaja osallistuu koulun tapahtumien ja teemapäivien suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.

MITÄ MUUTA NUORISOTYÖ VOI KOULULLA TEHDÄ ?

Miia lumivuokko/MEPELA-projekti

- ✓ Elämäntaitotunnit: itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, minä ryhmässä
- ✓ Pienryhmätoiminta: itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja tarpeiden mukaan toiminnallisilla menetelmillä
- ✓ Oppilaiden ja vanhempien yhteinen toiminta: esim. varainkeruu yhdessä askarrella
- ✓ Toiminnalliset vanhempainillat: esim. ajankohtaisten aiheiden

RYHMÄYTYS

Sana ryhmäytyys tarkoittaa Mikko Aallon mukaan muun muassa ryhmän turvallistamista, kiinteyttämistä ja tiivistämistä. Luottamuksen kasvu ryhmässä tukee turvallista ilmapiiriä. Luottamus on tärkeä osa ryhmäytymisprosessia. Aallon mukaan luottamus lisääntyy, kun ryhmän jäsenet oppivat tuntemaan itseään ja toisiaan, hahmottamaan oman paikkansa ryhmässä, kannustavat ja rohkaisevat toisiaan, kokevat tulevaisuutta hyväksytyiksi, huolehtivat toisistaan tai kun heillä on yhteisiä kokemuksia, joita he voivat jakaa keskenään. (Aalto 2000, s. 69 ja 73).

Luokan yhteishengen ja me -asenteen luominen ja ylläpitäminen on koulussa katsottu tärkeäksi tavoitteeksi, joka ilmapiirin kautta vaikuttaa myös oppimistuloksiin. Erityisesti halutaan tukea ryhmäytymistä yläkouluun siirryttäessä. Opettaja Marita Riikonen puhui Nuorisotyötä koulussa -seminaarissa (Jyväskylä 24.3.2004) ryhmäytymisen merkityksestä sosiaalistumiseen ja ryhmädynamiikkaan. Hänen mielestään ryhmäytyys tulisi aloittaa entistä aikaisemmin jo kolmannella luokalla. Samaa mieltä ovat opettajat myös Hämeenlinnan seudulla. Mepela -projektin pilottiluokissa opettajat ovat nostaneet ryhmäytymisen tärkeäksi tavoitteeksi Elämäntaitotunneille.

Mepela -projekti oli yhteistyökumppanina Hämeenlinnan kaupungin kokeiluprosjektissa Nuorisotyö osaksi koulun arkea. Kokeiluprosjektin tavoitteena oli vahvistaa ja kehittää jo olemassa olevaa yhteistyötä koulun ja nuorisotyön välillä sekä hahmotella uusia toimintatapoja (Laurikainen 2004, s.2). Seurakunnan, setlementin ja kaupungin nuorisotyöntekijän yhteisvoimin aloitettiin kummiluokkatoiminta erään 7 -luokan kanssa tarkoituksena muun muassa ryhmäytymisen jatkaminen rauhattomassa luokassa. Tunteja pidettiin 1-2 viikossa ja niiden aikana valmistettiin näytelmä käsikirjoituksesta lähtien. Työskentelyn kautta luokkaa saatiin rauhallisemmaksi ja oppilaita tulemaan paremmin toimeen keskenään. (Laurikainen 2004, s.3)

Yhteistyökumppanina Mepela-projekti on saanut toimia myös Janakkalassa, jossa 7 -luokkien ryhmäytymisprosessia on kehitetty entistä pitkäkestoisempaan suuntaan. Ryhmäytymismalliin kuuluvat Seiskapäivien lisäksi oppitunnit kerran lukukaudessa ja joulukuussa pikkujoulutapaaminen nuorisotalolla, jossa pohditaan luokan sen hetkistä tilaa ja omaa paikkaa ryhmässä. Oppitunneilla käsitellään asioita, joita luokasta on noussut esiin joko oppilaiden, opettajien tai nuorisotyöntekijöiden tekemien havaintojen pohjalta. Janakkalan toimintamallia esitellään tarkemmin sivulla 5. otsikolla Ryhmäytyksiä Janakkalan malliin.

RYHMÄYTYKSIÄ JANAKKALAN MALLIIN

elokuu

Seiskaluokkapäivät
→ Syyskuun alussa
→ Koko päivän toiminnallinen kokonaisuus, jossa
luokkatoverit tutustuvat toisiinsa

Yksittäiset tunnit
→ Lokakuussa
→ Mitä luokkiin kuuluu, miten opiskelu on
lähtenyt käyntiin??

Joulunalustunnit
→ Joulukuussa, puoli päivää
→ Luokan luonnehtiminen, oman paikan
hahmottaminen luokkayhteisössä, yhdessä oleminen

Kevättunnit
→ Helmi/Maaliskuussa
→ Millainen luokka siirtyy kasille?
→ Missä minä olen hyvä, millaisia haaveita minulla
on?

toukokuu

A. Käsikirjoituksen luominen

1. *Päähenkilön luominen*

Toteutetaan ryhmähaastattelu, jossa jokainen ryhmän jäsen saa sanoa yhden piirteen/asian tarinan päähenkilöstä. Haastattelun pohjalta kootaan päähenkilön lähiverkko eli ystävät, tuttavat ja sukulaiset, jotka tuntevat hänet eri yhteyksistä. Jokaiselle ryhmän jäsenelle arvotaan yksi näistä henkilöistä, jonka näkökulmasta hän kirjoittaa aiheenaan "Minä ja päähenkilö". Näin saadaan esiin päähenkilön erilaisia rooleja ja kohtauksia hänen elämästään.

2. *Improt*

Luetaan edellisen tunnin tekstit ääneen ja tehdään päähenkilön eri elämänvaiheista improvisaationäytelmiä. Juonen kehittelyn vuoksi kannattaa yhdistää kaksi eri tekstiä yhden impron pohjaksi.

3. *Juoni*

Improvisoitujen näytelmien pohjalta jokainen keksii yhdelle tapahtumalle otsikon ja kirjoittaa sen paperille. Samalle paperille kirjataan myös mitkä ovat kyseisen kohtauksen merkittävimmät kohdat ja mahdollisesti repliikkiehdotukset. Seuraavaksi kootaan yhdessä palapeliä eli rakennetaan erillisistä kohtauksista yhtenäinen juoni.

4. *Kohtaukset*

Kun on selvillä miten kohtaukset liittyvät toisiinsa ja kokonaisuus on sujuva, aloitetaan ryhmässä varsinaisen käsikirjoituksen ja repliikkien kirjoittaminen. Ryhmien on noudatettava suurpiirteistä juonikaarta, mutta luovuutta voi käyttää yksityiskohdissa ja repliikeissä.

5. *Käsikirjoituksen kokoaminen*

Eri kohtausten repliikit ja sisällöt luetaan ääneen. Tässä vaiheessa koko muu ryhmä pääsee vaikuttamaan kohtausten sisältöön ja tekemään ehdotuksia. Käsikirjoitusta parannellaan ja sovitetaan yhteen sujuvaksi kokonaisuudeksi.

B. Käsikirjoituksesta esitykseksi

1. *Työstäminen*

Käsikirjoitus kirjoitetaan puhtaaksi, valmiiksi käsikirjoitukseksi. Ryhmä jaetaan toiveiden mukaan kolmeksi ryhmäksi. Yksi ryhmä valmistaa ja hankkii lavasteet ja puvustuksen, toinen huolehtii musiikista, äänimaailmasta ja valoista ja kolmas ryhmä on näyttelijät. Kaikki pääsevät hyödyntämään omia taitojaan ja ideoitaan.

2. *Yhteensovittaminen*

Kun kaikki alkaa olla suunnilleen valmista, kootaan ryhmä taas yhteen ja aloitetaan eri osa-alueiden yhteensovittaminen. Yhdessä voidaan vielä miettiä ja hioa yksityiskohtia. Yhteistyössä on voimaa ja valmis esitys voidaan ylpäydellä esittää ystäville ja tuttaville.

Vinkkejä:

- kun käsikirjoitus tehdään alusta asti itse, käsittelee tarina ryhmälle läheisiä asioita ja ryhmäläiset on helpompi sitouttaa prosessiin
- lavastuksessa kannattaa hyödyntää kierrätysmateriaaleja ja esimerkiksi piirtoheittimellä tai videotykillä heijastettuja kuvia
- ääni- ja valoryhmällä kannattaa kuunteluttaa erityyppistä musiikkia ja paneutua etenkin niiden välittämään tunnelmaan
- onnistunut esitys vahvistaa ryhmähenkeä ja sitä voi vielä nostattaa palkitsemalla ryhmän retkellä, yhteisellä ruokailulla tai vaikka ensi-iltabileillä
- esitys kannattaa videoida, että ryhmälle jää jokin konkreettinen muisto prosessista

Miten draamaprosessissa voi hyödyntää eri oppiaineita?

- äidinkielen tunneilla voidaan kirjoittaa dialogeja, kohtauksia, runoja ja lauluja tai vierailta teatterissa
- kuvaamataidossa voidaan suunnitella lavasteita ja piirtää mielikuvia näytelmän henkilöistä ja heidän puvuistaan
- käsityötunneilla voidaan valmistaa rooliasuja ja lavasteita
- liikuntatunneilla teemana voi olla itseilmaisu ja kehon käyttö
- musiikintunneilla voidaan tehdä ja suunnitella musiikkia ja muuta äänimaailmaa

E erityisen tärkeää on myös opettajien sitoutuminen ja mukanaolo prosessissa. Näin draamaprosessi saadaan paremmin limittymään opetustyöhön sekä koululle, luokalle, oppilaille ja opettajille suurempi hyöty toiminnasta.

Esim. Lavasteryhmän kokoontuminen

- ❖ keskustelua lavasteiden merkityksestä ja tehtävästä
- ❖ katsellaan yhdessä kuvia erilaisista lavasteista ja keskustellaan mikä niistä on vaikuttavin ja miksi, millainen tunnelma kuvista välittyy?

- ❖ ideointitehtävä: Teillä on ehjiä mutta toimimattomia hehkulamppuja käytössänne rajaton määrä. Mitä uusiokäyttöä lamppuille voisi keksiä?
- ❖ tehdään omia lavastesuunnitelmia eri kohtauksiin piirtäen ja kirjoittaen luodaan improvisoituja näyttämöitä tilasta löytyvien esineiden avulla

ELÄMÄNTAITOTUNNIT

Kouluyhteisötyön tukipilariksi ovat Mepela-projektissa muodostuneet koulupäivän aikana toteutetut Elämäntaitotunnit. Tunneilla harjoitellaan ryhmässä toimimista ja sosiaalista kanssakäymistä samalla lisäten ja vahvistaen itsetuntemusta ja -luottamusta. Oppituntien tarkoitus on lisätä elämäntaitoja eli selviämistä stressitilanteista ja erilaisista vastoinkäymisistä. Elämäntaitoa on myös usko itseen, kyky ja tahto tehdä valintoja sekä sopeutuminen ja selviytyminen erilaisissa elämäntilanteissa. Tavoitteeseen pyritään erilaisten toiminnallisten menetelmien ja ryhmätyöharjoitteiden avulla.

Työskentely on lähtökohdiltaan ennaltaehkäisevää ja positiivista. Luokassa ei tarvitse olla ongelmia, jotta Elämäntaitotunteja voidaan pitää. Oppilaat pyritään huomioimaan yksilöinä ryhmässä, jokaisen mielipide on tärkeä ja tunninpitäjällä on aikaa kuunnella. Tavoitteena on antaa myös opettajalle mahdollisuus nähdä luokkaansa ulkopuolisen tarkkailijan roolista käsin. Tunneilla keskitytään tulevaisuuden työelämässäkin olennaisiin ryhmässä työskentelyn ja sosiaalisiin taitoihin, jotka tukevat kouluissa tehtävää kasvatus- ja opetustyötä.

Oppituntien sisältö

Seuraavassa esitellään erilaisia esimerkkioppitunteja joiden tavoitteena on luokkahengen vahvistaminen ja ryhmässä toimiminen sekä omaan itseen tutustuminen. Harjoituksia on kokeiltu sekä ylä- että alakoululuokkien kanssa. Monia harjoituksista voi soveltaa kohderyhmän kehitysasteeseen sopiviksi.

Materiaali on jaettu niin, että ensimmäiseksi on esitetty vaihtoehtoja ensimmäisen oppituntin sisällöksi. Näistä ensimmäinen vaihtoehto on suunnattu omaan luokkaan liittyvien asioiden pohtimiseen, toinen vaihtoehto lähtee liikkeelle omasta itsestä, siitä, millainen minä olen ja kolmas vaihtoehto auttaa lisäksi ohjaajaa tutustumaan paremmin luokkaan. Neljäs vaihtoehto on suunnattu ensimmäisen luokan oppilaille.

Käytettävissä olevasta ajasta ja luokkatyöskentelyn tavoitteista riippuen ohjaaja voi valita seuraavista Oppituntivaihtoehtoista mieleisensä. Näiden jälkeen on esitelty Viimeinen oppitunti ja siihen liittyvä palautteen kerääminen. Aivan osion Luokkahenki ja minä ryhmässä -osion lopuksi on koottu erilaisia harjoituksia, joita voi liittää oppituntien sisältöihin.

Vaihtoehto 1 (kesto 45 min)

Omakuva:

ohjaaja antaa jokaiselle oppilaalle ja opettajalle palan tukevaa pahvia. Pahvi asetetaan pään päälle ja kynä otetaan toiseen käteen. Näin aletaan piirtää omakuvaa: ensin pää, sitten silmät, nenä ja suu, seuraavaksi korvat ja lopuksi hiukset. Pahvi pidetään koko ajan pään päällä. Vaihtoehtoisesti paperi voidaan asettaa rinnan eteen ja seisten piirretään oma kuva sekä kirjoitetaan oma nimi paperiin. Katse on koko ajan suunnattu suoraan eteen, paperia ei saa vilkuilla.

Tässä harjoituksessa kaikki ovat samantasoisia, kukaan ei ole toista parempi piirtämään, kenenkään ei tarvitse sanoa, ettei osaa. Kaikkien omakuva näyttää yhtä hassulta.

Luokkakuva 1:

Ohjaaja on laittanut edellisen harjoituksen aikana seinälle ison paperin esim. 70cm x 120cm. Nyt jokainen oppilas käy vuorollaan liimaamassa oman kuvansa paperille haluamaansa kohtaan. Myös opettaja sijoittaa itsensä kuvaan. Kun jokaisen kuva on paikallaan, voidaan tarkastella kuvaa ja pohtia, miltä luokka oikein näyttää.

Harjoituksen ideana on, että oppilaat huomaisivat olevansa yksi osa luokkaa, jonka muodostavat erilaiset persoonat. Kannattaa huomioida, että myös ne oppilaat, jotka ovat pois koulusta, pääsevät myöhemmin osaksi luokkakuvaa.

Kun luokkakuva on valmis, ohjaaja pyytää oppilaita kertomaan, miksi juuri meidän luokka on niin hyvä. Oppilaat käyvät kirjoittamassa näitä syitä luokkakuvaan. Jos keskustelua ei oikein synny, voidaan myös pohtia, mitkä asiat koulussa yleensä ovat hyviä. Ohjaaja voi myös kysyä, millaista elämä olisi ilman koulua, mitä oppilaat tekisivät ja mitä kaikkea olisi jäänyt oppimatta. Lopuksi tarkastellaan vielä koko luokkakuvaa ja luokkaan liittyviä ominaisuuksia.

Luokkakuva 2:

Omakuvan jälkeen oppilaat ohjeistetaan toimimaan kuten kohdassa Vaihtoehto 2. eli viikon aikana jokaiselle luokkakaverille lisätään jokin positiivinen asia hänestä tämän omakuvaan. Seuraavalla viikolla toimitaan *Käsittely seuraavalla viikolla* -ohjeistuksen mukaisesti (s.6).

Ohjaaja on laittanut edellisen harjoituksen aikana seinälle ison paperin. Tarkoituksena on tehdä mainos omasta luokasta. Luokka jaetaan ryhmiin joiden tehtävänä on etsiä luokkaan liittyviä sanoja, kuvia tai lauseita vanhoista

sanoma- tai aikakauslehdistä. Kun ryhmä on samaa mieltä siitä, miten kyseinen lehtileike kuvaa omaa luokkaa, saa luokka tulla liimaamaan kuvan tai tekstin seinällä olevalle paperille. Lopuksi käydään juliste yhdessä läpi ja lisätään jos joiakin hyviä puolia ei ole vielä tuotu julisteessa esiin. Luokka saa päättää, minne mainosjuliste laitetaan esille.

Extraharjoitus luokkateemaan!

Pitsa

Ohjaaja pyytää oppilaita jakaantumaan 4 hengen ryhmiin tai jakaa ryhmät itse. Liitutaululla tai seinällä on kirjoitettuna 5 pitsatäytettä: ananas, kinkku, tonnikala, herkkusieni ja aurajuusto. Näistä aineksista ryhmien tulee muodostaa niin monta erilaista kolmitäytteisistä pitsaa kuin mahdollista. Oikea vastaus on 10 erilaista pitsaa.

Harjoituksen tarkoituksena on huomata, että samoista aineista saadaan aikaan monta erilaista kokonaisuutta, jotka näyttävät, tuoksuvat ja maistuvat erilaisilta. Samalla tavalla voidaan ajatella myös erilaisten ihmisryhmien kuten esim. luokan kohdalla. Eri ihmiset näkevät erilaisia asioita luokasta, mutta luokan oppilaat tuntevat oman luokkansa parhaiten. Näistä asioista on hyvä keskustella luokassa harjoituksen

Vaihtoehto 2. (kesto 45-90min)

Oppitunnin tarkoituksena on tutustua omaan minäkuvaan.

Piirretään kokovartalokuva jokaisesta voimapaperille pareittain niin, että vuorotellen toinen menee makaamaan paperin päälle ja toinen piirtää hänen ääriiviinsa paperiin. Kun molemmilla pareilla on oma kuvansa, kumpikin saa itse viimeistellä kuvan maalaamalla vaatteet, kasvot ja hiukset. Käytettävissä olevasta ajasta riippuen voidaan käyttää myös kangastilkkuja ja langanpätkiä. Kuva leikataan ääriviivojen mukaisesti irti ja ripustetaan seinälle.

Lopuksi annetaan tehtävä eli seuraavan viikon aikana jokainen käy lisäämässä kuviin liitettyihin puhekupliin toisista tekemiään positiivisia havaintoja tai hyviä ominaisuuksia joista asianomainen itse ei välttämättä tiedä mitään. Suositeltavaa on, että jokainen keksisi jokaiselle jonkin hyvän asian.

Käsittely seuraavalla viikolla: Jokainen lukee itselleen kirjoitetut viestit. Sen jälkeen keskustellaan yhdessä. Miltä tuntuu lukea toisten kirjoittamia ajatuksia? Mikä teksteistä tuntui erityisen hyvältä? Mikä yllätti?

Vaihtoehto 3. (kesto 45min)

Aluksi pidetään esittäytymiskierros jossa ohjaaja esittelee itsensä ja oppilaat itsensä. Jokainen kertoo esittäytymisen yhteydessä itsestään yhden asian jota kukaan ei luokassa ole tiennyt aiemmin.

Ensin jokainen saa kynän ja paperia vastatakseen haastattelukysymyksiin koskien omaa itseä. Pohjana voi käyttää 4H-yhdistyksen mallilomaketta (LIITE 1) tai ohjaaja voi keksiä itse kaikki kysymykset. Vastausten kautta ohjaaja tutustuu nuoriin ja näiden ajatusmaailmaan liittyen perheeseen, kouluun, kavereihin ja unelmiin.

Tapaamisen ryhmätehtävänä on neljän hengen ryhmässä rakentaa mahdollisimman korkea torni A4 -papereista, joita ei saa repiä mutta taitella saa. Tehtävässä ei käytetä muita apuvälineitä.

Vaihtoehto 4. (kesto 45- 90min.)

Ensimmäiselle luokalle suunnatun tunnin tavoitteena on harjoitella ryhmässä toimimista ja parantaa yhteishenkeä omassa luokassa. Tuntien kautta opitaan tuntemaan luokkatovereita myös paremmin yhdessä toimimisen ja tekemisen kautta. Tavoitteena on saada oppilaat huomaamaan, että jokainen on ryhmässä yhtä tärkeä ja jokaista tarvitaan. Tunnin on suunnitellut Hanna Raita.

Lämmittelyleikit:

Salakuljetus

Leikkijät, yhtä lukuun ottamatta, istuvat lattialla piirissä kädet nyrkissä niin, että kaikkien ranteet koskettavat toisiaan. Yhdellä piirissä istuvalla on nyrkissään pieni kivi. Ryhmän tehtävänä on vaivihkaa siirtää kiveä nyrkistä nyrkkiin siten, että ulkopuolelle jäänyt henkilö ei huomaa. Ulkopuolella oleva henkilö yrittää arvata, missä kohtaa kivi on menossa. Arvaajalla on mahdollisuus vain kolmeen arvaukseen, jonka jälkeen voidaan arvaajaa vaihtaa muutamia kertoja.

Jäätäneet hernepussit

Leikkijät liikkuvat ympäriinsä ja yrittävät pitää hernepussia päänsä päällä. Ohjaaja kehottaa leikkijöitä välillä kulkemaan varpaillaan, hyppimään yhdellä jalalla, kulkemaan takaperin, kulkemaan hitaammin tai nopeammin jne. Jos hernepussi putoaa pään päältä, leikkijän on jäädyttävä paikoilleen. Toisen leikkijän on tällöin poimittava pudonnut hernepussi ja asetettava se jäätyneen kaverinsa päälle sulattaakseen hänet. Tätä tehdessään hän ei saa pudottaa omaa hernepussiaan. Leikin tarkoituksena on tovereiden auttaminen.

Unelmahuoneen/talon suunnittelu

Luokka jaetaan pareihin ja heille annetaan joukko eri talon huoneita suunniteltavaksi. Esim. keittiö, olohuone, makuuhuone, kylpyhuone yms. Omat ideat erilaisista huoneista ovat tervetulleita. Huoneet voi suunnitella piirtämällä tai leikkaamalla kuvia lehdistä. Parien on myös suunniteltavaan otettava huomioon toisten pariin toiveet. Jokainen pari saa valita yhden huonekalun tai asian, jonka ehdottomasti on oltava huoneessa ja suunnittelijoiden on

lisättävä se huoneeseen. Näin jokainen pari osallistuu myös koko talon suunnitteluun. Unelmatalon suunnittelua voi jatkaa myös seuraavien tuntien aikana, jolloin oppilaat voivat edetä omaan tahtiin. Nopeimmat voivat tehdä taloon myös lisäsuunnitelmia.

Loppuleikit:

Lankakerä

Leikkijät menevät piiriin ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Tämän jälkeen kaikki asettuvat jonoon. Ohjaaja asettaa yhden leikkijöistä lankakerän keskikohdaksi ja kiertää loput leikkijät tiukalle lankakerälle hänen ympärilleen. Kun kerä on valmis, on lankakerän keskellä olevan henkilön päästävä pois kerän keskeltä ja saatava lanka taas selvitetyksi kenenkään käsiä irrottamatta.

Piirretty juoru

Leikkijät asettuvat yhteen jonoon. Ohjaaja piirtää jonossa viimeisenä olevan selkään jonkin kuvion, kuten sydämen, kolmion tai tähden. Kuvion selkäänsä viimeksi saanut leikkijä piirtää sen taas edessään seisovan selkään ja niin edelleen. Lopuksi kuvion lähettäjä ja sen viimeksi saanut piirtävät kuvat taululle. Minkälaisena juoru tuli perille?

TUTUSTUMISLEIKKEJÄ

Minä olen... ja minä pidän...

Yksi leikkijöistä sanoo nimensä ja jonkin asian, joka kuvaa häntä (esim. mitä hän rakastaa, mikä on hänen mieliruokansa - teema voidaan valita etukäteen). Seuraava sanoo edellisen etunimen ja hänen valintansa sekä lisää perään omansa; kolmas toistaa edellisten nimet ja symbolit ja lisää omansa jne. Esimerkiksi: "Sinun nimesi on Antti ja sinä pidät porkkanoista. Sinun nimesi on Sari ja rakastat suklaata. Minun nimeni on Kaija ja pidän kaalilaatikosta."

Millainen sinä olet?

Valitaan joku seuraavista kysymyksistä, johon kukin leikkijä vuorollaan vastaa:

"Jos kenkäsi juttelisivat sinusta, mitä ne kertoisivat?"

"Jos lemmikkieläimesi (oikea tai kuviteltu) kertoisi sinusta, mitä se kertoisi?"

"Mikä soitin haluaisit olla. Miksi?"

Vessapaperijuttu

Leikkijät istuvat piirissä ja vessapaperirulla annetaan jollekin leikkijöistä. Leikinhjaaja kertoo leikkijöille, että vessapaperin saannissa on tänään vaikeuksia, joten jokaisen on varattava siitä itselleen sinä päivänä tarvitsemansa määrä. Kun jokainen on ottanut rullasta osansa, leikinhjaaja sanoo, että jokaisen leikkijän täytyy kertoa itsestään yhtä monta myönteistä asiaa kuin on ottanut paperinpaloja.

Leikkelykilpa

Leikkijät jaetaan samansuuruisiin 4-6 henkilön joukkueisiin. Jokainen joukkue saa sakset ja sanomalehden. Leikinhjaajan annettua merkin joukkueet alkavat leikellä lehdistä kirjaimia, joista kootaan jokaisen joukkueen jäsenen etunimi. Se joukkue, jonka nimet ovat ensimmäisenä koossa, voittaa.

Hauska tutustumiskilpailu

Leikkijät muodostavat noin viiden hengen ryhmiä. Ryhmäläiset seisovat rivissä. Leikinjohtaja määrää, millaiseen järjestykseen he rivissä asettautuvat: esim. aakkosjärjestyksen, kengännumeron, pituuden tai iän mukaan. Ryhmän voi myös

Vaihtoehto 1. (kesto 45min)

Tunnin tavoitteena on omaan identiteettiin tutustuminen ja sen on suunnitellut Olga-Maria Karhula.

Intiaaninimi

Jokainen ryhmän jäsen valitsee ohjaajan monistamasta listasta (LIITE 2) itseään parhaiten kuvaavan intiaaninimen. Voidaan toteuttaa myös niin, että jokainen keksii itse oman intiaaninimensä.

"Kuka on johtaja?"-leikki

Leikissä valitaan yksi henkilö, joka yrittää selvittää johtajan arvoituksen. Hän menee huoneen ulkopuolelle siksi aikaa, kun muut ryhmäläiset järjestäytyvät piiriksi ja heistä valitaan yksi johtajaksi, jonka liikkeitä muut yrittävät matkia parhaansa mukaan. Arvoituksen selvittäjä kutsutaan huoneeseen, ja hän yrittää havainnoimalla saada selville, kuka johtaa ryhmää.

Hyppykivi-harjoitus

Kirjoita paperin yläreunaan otsikko "Minun hyppykiveni". Merkitse sivun vasempaan reunaan allekkain numerot 1-12. Kirjoita numeron 1 kohdalle, missä ja milloin synnyit ja numeron 12 kohdalle "Ja niin minusta tuli taitava (?)". Tehtävänä on tunnistaa ne hyppykivet, jotka tekevät tämän viimeisen askeleen mahdolliseksi. Hyppykivet auttavat selvittämään ajatuksia ja valottavat, mitkä tapahtumat, valinnat, kokemukset tai henkilöt voivat auttaa tavoitteen saavuttamisessa.

Vinkkaus-leikki

Leikissä järjestäydytään piiriksi, jossa pojat istuvat tuoleilla ja tytöt seisovat heidän takanaan tai päinvastoin. Yksi tuoli jää tyhjäksi, johon tuolin takana seisova henkilö yrittää saada vinkkaamalla itselleen parin tuolilla istujista. Tuolien takana seisovat yrittävät pitää oman parinsa istumassa tuolilla reagoiden vinkkaukseen ottamalla kiinni edessä istuvan hartioista ennen kuin hän ehtii karata vinkkaajan luokse.

Vaihtoehto 2. (kesto 45min.)

Tämä kokonaisuus sisältää yhteistoiminta- ja luottamusharjoituksia. Tunnin on suunnitellut Hanna Raita.

Luottamusharjoitteet:

Suonsilmä

Ryhmä jaetaan pareihin. Toinen parista on sokea ja toinen näkevä. Luokan lattialle laitetaan esteitä esim. hernepusseja, jotka ovat suonsilmiä. Näkevän on kuljetettava sokea parinsa huoneen läpi ja huolehdittava siitä, että pari ei

putoa suonsilmään. Parit vaihtavat osia, jolloin molemmat pääsevät kokeilemaan sekä näkevän että sokean roolia. Myöhemmin voidaan parin ohjaamista esim. pelkän äänen avulla.

Seläkkäin pystyyn

Kaksi leikkijää istuu lattialla selätysten siten, että heidän polvensa ovat koukussa. Tästä asennosta he yrittävät päästä seisaalleen työntämällä selkiään vastakkain jalkojaan liikuttamatta. Pystyyn päästyään leikkijät voivat yrittää istuutua selätysten takaisin maahan.

Yhteistyö:

Yhteinen tarina

Kerrotaan yhteinen tarina piirissä istuen. Aihe voidaan määritellä etukäteen tai sitten jättää määrittelemättä. Jokainen saa vuorollaan viedä tarinaa eteenpäin niin paljon kuin haluaa. Tarina lopetetaan sanomalla "ja tästä opimme, että..."

Sähkösanoma

Leikkijät asettuvat jonoon kyljittäin, käsistä kiinni pitäen. Ensimmäinen lähettää kädenpuristusviestin seuraavalle jne. Kun viesti saavuttaa jonossa viimeisenä olevan hän irrottaa käsiotteen, juoksee jonon ensimmäiseksi ja lähettää uuden viestin jne. Leikki päättyy, kun ollaan alkuperäisessä järjestyksessä.

Vaihtoehto 3. (kesto 45-90min)

Tarkoituksena on yhteishengen vahvistaminen. Oppilaiden innostuksen ja käytettävissä olevan ajan mukaan voidaan tunnin aikana tehdä kaikki harjoitukset tai keskittyä paremmin muutama.

Tunti aloitetaan yksilötyöskentelyinä. Voidaan toteuttaa tarvittaessa myös parityöskentelyinä. Jokainen miettii omaa luokkaa kuvaavan iskulauseen joista ohjaaja kokoaa tunnin lopuksi tai seuraavaksi tapaamiskerraksi luokan oman marssilaulun vaikkapa perinteisellä armeijasävelellä.

Seuraavaksi kootaan yhdessä luokan oma vaakuna jonka voi ripustaa vaikka luokan oveen. Tarvitaan kasa vanhoja lehtiä joista jokainen etsii omaan luokkaan sopivia asioita. Näistä kootaan kollaasitekniikalla luokan oma vaakuna. Toinen toteutusvaihtoehto on, että iskulauseiden pohjalta valitaan tai äänestetään jokin eläin, kasvi tai kuvio, joka kuvaa luokkaa. Yhteisesti valittu oppilas hahmottelee kuvion paperille ja muut etsivät vanhoista lehdistä tai paperisilpusta vaakunaan sopivia värejä. Vaakuna saa värityksensä oppilaiden valitsemista paperisilpuista. Työ liimataan kokoon mosaiikiksi.

Lopuksi suunnitellaan luokalle oma mainos kolmen hengen ryhmissä. Miksi meidän luokka on paras? Millaisia hyviä tyyppisiä sieltä löytyy? Mitkä on luokan omia juttuja? Tämän harjoituksen pohjaksi kannattaa muistella yhdessä luokkaan liittyviä hauskoja muistoja tai tapahtumia.

Vaihtoehto 4. (kesto 90min, kaksi oppituntia)

Unelmien talo -työskentely. Tarkoituksena on kohdata omia unelmia, harjoitella toisten huomioon ottamista ja tehdä yhteistyötä. Yksi versio harjoituksesta löytyy sivulta 7 ensimmäiselle luokalle suunnatun oppitunnin sisällöstä.

Ryhmän jäsenet listaavat aluksi asioita, joita löytyy omasta unelmien huoneesta. Sitten näitä asioita saa etsiä lehdistä tai piirtää itse paperille. Jokainen ryhmäläinen kokoaa oman unelmien huoneensa kollaasina paperille tai kartongille. Työn valmistuttua oma huone esitellään muulle ryhmälle.

Unelmahuone -teema laajennetaan unelmataloksi, mutta nyt niin, että mietimme yhdessä millaiset yhteiset tilat talossa pitäisi olla. Mitä eri huoneita talossa pitää olla? Jokainen ryhmäläinen tai heidän muodostamansa pari saa yhden huoneen suunniteltavakseen, mutta nyt pitää käydä jokaiselta muulta talon asukkaalta kysymässä, minkä yhden esineen juuri hän kyseiseen huoneeseen haluaisi. Muuten tekijällä on vapaat kädet huoneen suhteen.

Lopuksi kootaan yhteinen talo ryhmän kokoontumistilan seinälle. Projektin voi toteuttaa myös kolmiulotteisena kenkälaatikoihin.

Vaihtoehto 5. (kesto 45min)

Tunnin tarkoituksena on lisätä itsetuntemusta ja ryhmässä toimimisen taitoja.

Tällä tunnilla käytetään pohjana Maiju Leppilammen piirtämää kuvaa erilaisista sammakoista. Kuva on Asko Leppilammen ja Ulla Piekkarin Terve, terve -opitaan yhdessä oppimisen ja elämän taitoja -kirjasta (LIITE 3). Jokainen oppilas valitsee kuvasta sammakon, joka muistuttaa häntä eniten ja perustelee vastauksensa. Seuraavaksi oppilas valitsee sammakon, jollainen haluaisi itse olla ja perustelee taas vastauksensa. Jokainen saa vuorollaan kertoa valitsemistaan sammakoista.

Ryhmäharjoituksessa muodostetaan noin viiden hengen ryhmät, jotka valitsevat kaikkien ryhmäläisten osaaman laulun. Ryhmien on tarkoitus saada tennispallo pysymään ilmassa sen aikaa, että ryhmä saa laulettua valitsemansa laulun läpi.

VIIMEINEN OPPITUNTI JA PALAUTE

Viimeisen oppitunnin tarkoitus on koota edellisten tuntien kokonaisuus yhteen. Tunnin aluksi voidaan vielä käsitellä jotakin keskeneräiseksi jäänyttä tai muuten ajankohtaiseksi noussutta asiaa. Alkutuntiin on hyvä ottaa myös jokin leikki. Leikkivinkkejä löytyy osiosta Harjoituksia.

Palautteen antaminen on hyvä aloittaa muistelemalla sitä, mitä kaikkea oppituntien aikana on tehty. Listataan nämä asiat niin, että kaikki näkevät ne.

Seuraavaksi jokainen antaa kirjallista palautetta. Kysymyksiä voivat esimerkiksi olla:

- o Mikä oli parasta?
- o Mikä oli huonoa?
- o Mikä oli sinun mielestäsi tuntien tarkoitus?
- o Onnistuttiinko siinä?
- o Pitääkö koulussa olla tällaisia tunteja?
- o Mitä olisi pitänyt olla enemmän, mitä vähemmän?
- o Millaista toiminnan pitäisi olla tulevaisuudessa?
- o Mikä oli sinulle paras kokemus?
- o Mitä olet oppinut?
- o Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?

Muutaman kysymys riittää. Tärkeintä on se, että ohjaaja saa selville arviointia varten oleellisen tiedon ja oppilaat kokevat tulleen kuulluiksi. Opilaille on hyvä antaa mahdollisuus jättää myös muita terveisiä tai vaikka piirtää kuva ohjaajalle.

Palautetta voi antaa myös kuvien avulla piirtämällä itselle parhaiten mieleen jääneen kokemuksen tai postikorttien avulla valitsemalla omia tunnelmia parhaiten kuvaavan kortin ohjaajan tuomista postikorteista ja kertomalla omista ajatuksista sen avulla. Nämä ovat tosin aika tulkinnallisia tapoja kerätä palautetta ja etenkin postikortteja käytettäessä olisi hyvä jos paikalla olisi joku, joka kirjaisi palautteen ylös.

Lopetus

Lopussa kiitos seisoo eli viimeinen oppitunti päättyy ohjaajan kiitoksiin luokalle. Ohjaajan on hyvä miettiä etukäteen, millaisen ajatuksen hän haluaa jättää muistoksi juuri tälle ryhmälle. Tuntikokonaisuuden voi päättää esimerkiksi seuraavalla tarinalla sammakonpoikasista jotka pyrkivät kiipeämään vuoren huipulle. Tarinan sanoma on rohkaiseva ja itsetuntoa vahvistava.

TARINA SAMMAKONPOIKASISTA

Joukko sammakonpoikasia järjesti juoksukilpailun tavoitteenaan korkea tornin huippu. Paljon väkeä kertyi paikalle seuraamaan kilvoittelua ja kannustamaan osanottajia. Rehellisesti sanottuna, kukaan katsojista ei tosissaan uskonut yhdenkään sammakonpoikasen pääsevän tornin huipulle. Kuului huutoja: "Älytöntä", " Ette koskaan pääse perille", "ette koskaan onnistu", jne...

Poikasia alkoikin keskeyttää yksi toisensa jälkeen. Paitsi yksi, joka kipusi reippaasti yhä ylemmäksi ja ylemmäksi. Ihmiset huusivat edelleen: "Lopeta jo, et sinä sinne pääse! Kukaan ei pysty siihen!"

Lopulta kaikki muut olivat väsyneet kesken, paitsi tämä yksi, joka ei kerta kaikkiaan halunnut luovuttaa. Valtavia ponnistuksia se vaati, mutta se pääsi kuin pääsikin huipulle. Kaikki kanssakilpailijat hyökkäsivät kysymään, miten moinen uroteko oli mahdollinen. Kävi ilmi, että voittaja oli *kuuro*.

Yllä olevan tarinan opetus: Älä koskaan kuuntele sellaisia ihmisiä, jotka ovat aina kielteisiä ja pessimistisiä, sillä he riistävät sinulta kauneimmat unelmasi ja toiveesi, joita kannat sydämessäsi.

Siksi: Ole aina positiivinen! Ja ennen kaikkea: Ole yksinkertaisesti kuuro, kun joku sanoo sinulle, ettet pysty toteuttamaan unelmiasi. Ajattele aina: Myös sinä pystyt siihen!

Autiosaari Hauenhammas

Hauenhammas –harjoitusta kannattaa kokeilla eri-ikäisten lasten ja nuorten, miksei aikuistenkin, kanssa. Monen ikäiset innostuvat tästä yhteistyöharjoitteesta.

Kohti autiota saarta

Heijasta saaren kartta (LIITE 4) piirtoheittimellä kankaalle niin, että osallistujat näkevät kartan. Kerro samalla saaresta seuraavan kertomuksen avulla tai omin sanoin:

" Suomenlahdella, kaukana mantereesta on eräs saari. Se on hyvin kaunis ja kaukaa katsottuna se näyttää aivan isolta vihreältä lierihatulta. Kun saavumme lähemmäksi rantaa, saaresta erottuvat punaiset kalliot, käkkyräiset männyt, tuuheet katajapylväät, lepät ja koivut. Vasta kun pääsemme maihin, saaren maailma avautuu. Rantakallioiden koloissa kasvaa pensaita ja kukkia, jotka ovat kestäneet monet myrskyt ja pakkaset. Saaren länsiosa on rehevää lehtoa jossa kukkuivat lehdokit, maariankämmekät ja ruusut. Keskellä lehtoa on kirkasvetinen lähde. Saaren keskiosassa on korkeita kallioita. Pohjoisessa on järeää männikköä. Täällä ovat saaren parhaat mustikka- ja puolukkamaat. Itäpuolella on tiheä kuusikko ja rannalla paksuja tervaleppiä. Tämä osa on saaren sienialuetta. Eteläpuolella kasvaa heinää ja koivikkoa. Etelärannalla luotojen välissä on saaren parhaat kalavedet. Haukea, ahventa ja kampelaa saa niin paljon kuin jaksaa kalastaa, silloin tällöin siikakin eksyy verkkoon. Saaren nykyisiä asukkaita ovat jänikset, myyrät, käärmeet ja linnut. Pinta-alaltaan saari on noin 30 hehtaaria. Merikortista selviää että saaren nimi on Hauenhammas."

Me lähdemme

Valitse itsellesi pari. Olette juuri saaneet kuulla, että muutatte asumaan Hauenhammas –saarelle. Matkustatte saarelle veneellä ja olette saarella kaksi vuotta. Matkaan lähdette heti. Teidän on valittava mukaanne kymmenen varustetta, joiden avulla voitte aloittaa uuden elämän asumattomalla saarella. Kirjoittakaa itsellenne muistiin varusteluettelo. Aikaa teillä on kymmenen minuuttia.

Meitä lähteekin monta

Olette pari kanssa valmiina lähtöön kun kuulette, että saarelle on lähdössä muitakin. Kuulette myös, että soutuveneitä joilla saarelle on tarkoitus mennä onkin puolet vähemmän kuin oli tarkoitus. Liittoudutte yhteen toisen saarelle lähtevän parin kanssa niin, että muodostatte yhdessä neljän hengen ryhmän. Mutta vene on pieni ja kaikki matkatavarat eivät mahdu mukaan. Kukin ryhmä saa ottaa mukaansa vain 10 varustetta. Valitkaa ryhmässä molempien parien luettelosta 10 yhteisesti sovittua varustetta. Laatikka varusteista yhteinen luettelo. Se ryhmä, joka saa varusteluettelonsa ensimmäisenä valmiiksi, saa valita ensimmäisenä palstansa saarelta.

Asumisen aloittaminen

Ryhmänne on saapunut saarelle ja löytänyt oman palstansa. Seuraavaksi laaditaan ryhmän toimintasuunnitelma siitä, miten elämä saarella aloitetaan. Suunnitelmassa on hyvä ottaa huomioon ryhmäläisten toiveet ja osaamisalueet sekä oman palstan mahdollisuudet ja mukana olevat varusteet. Laatikaa ryhmässä 10 kohdan suunnitelma johon kirjataan työt tärkeysjärjestyksessä, yhteistyö ja työnjako.

Ryhmämme pelisäännöt

Elämämme yhteisössä on alkanut. Silloin tällöin syntyy hankaluuksia, työt eivät suju sovitusti ja mielipiteet menevät ristiin. Ryhmämme kokoontuu neuvottelemaan säännöistä. Laatikka ryhmässä 3 ohjetta tai sääntöä, joihin kaikki ryhmän jäsenet voivat sitoutua ja jotka helpottavat yhteiseloa.

Kun ryhmät ovat valmiina, jokainen ryhmä kertoo omat sääntönsä myös muille ryhmille ja ne kirjataan ylös esimerkiksi kalvolle tai liitutaalulle niin, että kaikki näkevät ne. Käydään säännöt läpi yksi kerrallaan ja äänestetään siitä, mitkä säännöt ovat toimivia. Keskustellaan siitä, mitkä säännöt ovat toimivia paitsi autiolla saarella myös koulussa tai kotona. (Ohjaaja voi halutessaan koota toimivat säännöt tauluksi luokkahuoneen seinälle muistuttamaan harjoituksessa tehdystä yhteistyöstä.)

Täällähän on muitakin

Huomaatte, että tarvitsette saaren muiden asukkaiden apua, sillä saaren osat ovat luonnonolosuhteiltaan erilaisia. Pohtikaa mitä teidän palstanne ja ryhmänne voi tarjota muille ja millaista apua tarvitsette toisilta ryhmiltä. Kirjoittakaa asioista lista.

Saaremme yhteistyössä

Saaren asukkaat kokoontuvat yhteiseen neuvonpitoon. Jokainen ryhmä kertoo, miten he voivat auttaa muita saaren asukkaita ja mitä apua he tarvitsevat muilta. Pohtikaa yhdessä, kuinka saarella voi jatkaa elämää kaikkien asukkaiden kesken.

Keskustelun ituja:

Mitkä tilanteet olivat vaikeita? Miten yhteistyö lähti käyntiin?
Oliko ryhmässä selkeästi erilaisia rooleja?

Lisäharjoituksia saariteemaan

A) Lopuksi voidaan piirtää kartta siitä, millainen saari on kahden vuoden asumisen jälkeen. Tähän voi liittää keskustelua esimerkiksi ympäristökysymyksistä tai ihmisasutuksen historiasta.

B) Jokainen saarella asuva löytää oman henkilökohtaisen aarteensa. Aarre sisältää kaikkia niitä asioita, joita on saarella kaivannut. Aarre voi olla ihminen, eläin, lempiherkku tai jokin muu esine tai asia tai vaikka kaikkia näitä.

Minuuden markkinat

Tämän harjoituksen tavoite on lisätä itsetuntemusta ja punnita omaa arvomaailmaa.

Jokaiselle oppilaalle jaetaan kolme luonteenpiirrettä. Erilaisia ominaisuuksia ohjaajan avuksi löytyy LIITTEESTÄ 5/Luonteenpiirteet. Tarkoituksena on käydä vaihtokauppaa luokkatovereiden kanssa niin, että jokaisella oppilaalla olisi

lopulta kädessään kolme itseä kuvaavaa ominaisuutta. Kun jokainen on tyytyväinen valintoihinsa, käydään itseä kuvaavat ominaisuudet läpi esimerkiksi pienryhmissä. Jokainen saa kertoa vuorollaan millaista oli pohtia omia ominaisuuksia ja löytyikö sopivat luonteenpiirteet helposti.

Seuraavia leikkejä voi oppitunnin aikana käyttää lämmittely- tai lopetusleikkeinä tai seuraavaan käsiteltävään teemaan virittävinä harjoitteina. Leikkien avulla voidaan myös harjoitella muun muassa keskittymistä, oman vuoron odottamista, läheisyyttä, ryhmässä toimimista, yhteistyötä sekä tietysti pitää hauskaa yhdessä.

Hymy (keskittyminen, hauskanpito)

Leikkijät istuvat piirissä. Yksi hymyilee, muiden on pysyttävä vakavina. Hymyilijä pyyhkii hymyn kasvoiltaan ja heittää seuraavalle. Leikissä on huomattavaa se, että vain yksi leikkijä kerrallaan on hymyn haltija ja saa hymyillä. Leikin ei toki ole tarkoituskaan onnistua vaan se onnistuu parhaiten epäonnistuessaan ja herättäessään hilpeyttä leikkijöissä.

Sähköisku (hauskanpito ja oman vuoron odottaminen)

Aalto kulkee piirissä kädestä käteen eli leikkijät ovat piirissä käsi kädessä. Ohjaaja puristaa vasemmalla puolella olevan kättä ja hän taas seuraavan kättä. Kun puristus osuu omalle kohdalle, heilutaan kuin sähköiskun saaneena ja jähmetytään sitten paikalleen.

Sähkösanoma (ryhmässä toimiminen, läheisyys)

Leikkijät asettuvat jonoon kyljittäin, käsistä kiinni pitäen. Ensimmäinen lähettää kädenpuristusviestin seuraavalle jne. Kun viesti saavuttaa jonossa viimeisenä olevan hän irrottaa käsiotteen, juoksee jonon ensimmäiseksi ja lähettää uuden viestin jne. Leikki päättyy, kun ollaan alkuperäisessä järjestyksessä.

Intiaanin miehuuskoe (keskittyminen)

Luokan keskelle kerätään erilaisia esineitä. Yksi oppilas poistuu luokasta ja muut valitsevat tabu-esineen johon ei saa koskea. Luokasta poistunut kutsutaan takaisin sisään. Ryhmän jäsenet tuijottavat valittua esinettä ja luokasta poistunut yrittää katseiden perusteella päätellä mikä tuo esine on. Hän poistaa esineitä yksi kerrallaan. Jos hän onnistuu, eli tabu-esine jää viimeiseksi keskelle, luokkakaverit taputtavat. Jos hän taas poistaa esineen jo aikaisemmin, luokka sanoo yhteen ääneen "böö".

Kirjoituskone (keskittyminen ja yhteistyö)

Jokainen oppilas saa oman kirjaimen ja sitten kokeillaan erilaisia sanoja ja lauseita niin, että kädet taputetaan yhteen kun tulee oman kirjaimen vuoro. Jokaisen sanan alkuun ja loppuun tulee aina kaksi taputusta. Tämä leikki kehittää keskittymiskykyä.

Solmu (yhteistyö, ryhmässä toimiminen)

Yksi leikkijöistä menee oven ulkopuolelle. Muut muodostavat piirin ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Tarkoituksena on pujottautua tiukkaan solmuun ilman, että käsistä päästetään irti. Kun solmu on valmis, kutsutaan oven ulkopuolella oleva sisään. Häntä antaa suullisia ohjeita, joiden avulla solmua selvitetään. Tavoitteena on, että solmussa olleet palaavat ohjeiden avulla piiriksi käsiä irrottamatta.

Polvet (ryhmässä toimiminen)

Leikkijät asettuvat piiriin seisomaan peräkkäin. Piiriä tiivistetään niin, että leikkijät ovat kiinni toisissaan. Kun piiri on mahdollisimman pyöreä, yrittävät kaikki istua yhtä aikaa takana olevan polville. Jos joku rupeaa kaatumaan, nousee heti ylös. Yritetään niin kauan, että jokainen istuu tukevasti takana olevan polvilla.

Silmänisku (läheisyys)

Leikkijät asettuvat paripiiriin kasvot keskustaan päin, niin että kukin pari on peräkkäin. Takimmainen laittaa kätensä selkensä taakse. Yksi leikkijä jää piirin keskelle ja yrittää saada itselleen paria silmäniskuun. Kun hän iskee jollekin sisäpiiriläiselle silmää, tämän takana seisova yrittää huomata sen ja kiertää kätensä edessä olevan ympärille. Jos takana oleva ei huomaa silmäniskua, hän joutuu uudeksi silmäniskijäksi.

Hilavitkutin (yhteistyö, ryhmässä toimiminen)

Yksi leikkijöistä alkaa tehdä jotakin liikettä ja ääntä. Muut leikkijät tulevat vuorollaan mukaan ja keksivät oman liikkeen ja äänen. Jokaisen leikkijän pitää olla kosketuksessa vähintään yhden leikkijän kanssa. Syntyy "kone", joka on nimeltään HILAVITKUTIN.

Painokone (yhteistyö, ryhmässä toimiminen)

Leikkijät saavat suunnitella painokoneen: miten se toimii, mitä osia siinä on, ketkä esittävät rattaita, ketkä akseleita jne. Kone on suuri kokonaisuus, josta lähtee kova ääni. Se käynnistyy vähitellen, osa osalta, kunnes se on täydessä vauhdissa. Kun leikkijät ovat tehneet koneen, voidaan laittaa musiikkia koneen liikettä rytmittämään.

LÄPS-leikki (ryhmässä toimiminen, keskittyminen)

Leikkijät ovat piirissä nelinkontin. Kämmenet ovat maassa siten, että omien käsien välissä on kummankin vierustoverin toinen käsi. Leikin aloittaja läpsäyttää omalla kädellään kerran lattiaan. Se, kenen käsi on seuraavana, läpsäyttää ja leikki jatkuu. Välillä vaihdetaan suuntaa siten, että joku läpsäyttää kaksi kertaa. Se joka läpsäyttää väärään aikaan tai ei huomaa läpsäyttää silloin kun pitäisi joutuu pelistä pois.

Keskittymisleikki

Leikkijät muodostavat pareja. Parit seisovat selätysten vastakkain silmät kiinni. Parit kääntyvät hitaasti ympäri ja yrittävät löytää toistensa sormenpäät. Leikkiä voi jatkaa etsimällä seuraavaksi esimerkiksi parin kyynärpäät jne.

Katseet kohtaavat (keskittyminen, rauhoittuminen)

Leikkijät seisovat piirissä. Jokainen kääntyy katsomaan vasemmalla puolellaan olevaa. Katsottuaan hetken hän siirtää katseensa seuraavaan ja taas seuraavaan jne. Katseen pitää pysähtyä hetkeksi jokaiseen piirissä seisovaan. Jos kaksi ihmistä huomaa katsovansa toisiaan suoraan silmiin, eivät he siirräkään katsettaan eteenpäin vaan vaihtavat hiljaa paikkoja keskenään.

Uudella paikalla aloitetaan taas katsominen vasemmalla puolella seisovasta. Leikin aikana ei puhuta.

Kuunnellaan ääniä (keskittyminen, rauhoittuminen)

Leikkijät istuvat tai makaavat lattialla hiljaa ja keskittyvät kuuntelemaan ympäristön ääniä. Huoneen sisältä kuuluu hengitystä, rapinaa, kellon tikitystä jne. ja ulkoa oven kolahdus, hissini ääni, auton surinaa, lasten huutoja pihalta, lintujen viserrystä jne. Lopuksi voidaan keskustella, millaisia ääniä kukin kuuli.

LUOKKALEHTI PROJEKTINA

Luokkalehti on valmistuttuaan muisto luokan yhteisistä hetkistä ja sattumuksista. Projektiluonteisen työskentelyn tavoitteena on paitsi harjoitella yhteistyötä, myös omien kykyjen ja taitojen käyttäminen ja kehittäminen. Näin prosessilla on vaikutus myös itsetuntoon. Luokkalehden sijaan voidaan valmistaa yhdessä myös luokan oma elokuva, mikäli tarvittavat laitteet ovat käytettävissä.

1. *Tyyli*

Ohjaaja on tuonut paikalle mahdollisimman erityyppisiä lehtiä. Ryhmä tutustuu erilaisiin aikakaus-, sanoma-, ja nuortenlehtiin ja valitsee omalle lehdelle sopivan tyylin. Päätetään lehdelle kuvaava ja ytimekäs nimi. Ryhmän jäsenille kannattaa tähdentää, että kyse on yhteistyöstä ja kompromisseista. Tarkoitus on saada aikaan muisto yhdessä vietetystä ajasta, tavallaan kruunata siihenastinen yhteistyö.

2. *Sisältö*

Kootaan fläpille mitkä olivat hyviä juttuja ja millaisia juttuja oma lehti sisältää. Pohditaan myös minkälaisia toimittajia on olemassa ja millainen toimittajan rooli sopii itselle sekä millaisia juttuja kukakin haluaa kirjoittaa. Näin jokainen pääsee hyödyntämään ja kehittämään omia taitojaan.

3. *Tekniikka*

Perehdytään digikameran ja tietokoneen eri ohjelmien käyttöön. Pelkkää word -ohjelmaakin käyttäen saa aikaan näyttävää ja hyvää jälkeä. Jaetaan tietokoneen ja digikameran käyttövuorot.

4. *Juttujen kirjoittaminen ja kuvittaminen*

Jokainen saa aikaa suunnitella ja toteuttaa oman osuutensa lehteen. Kirjoittamis-vaiheessa opetellaan myös tietyn tyylistä kirjoitustapaa lehtien valmiiden juttujen avulla. Jutut kirjoitetaan ensin käsin ja kuvitustakin voi tehdä perinteisesti piirtämällä. Omalla vuorolla juttu tallennetaan sähköiseen muotoon.

5. *Tulostaminen ja kokoaminen*

Tässä vaiheessa kootaan koko ryhmä taas yhteen ja tehdään yhdessä sisällysluettelo. Käydään lehti yhdessä läpi sivu sivulta ja jokainen saa esitellä oman juttunsa. Lopuksi sivut tulostetaan ja kopioidaan sekä nidotaan yhteen valmiiksi lehdeksi. Ryhmän jäsenet saavat jokainen oman kappaleen muistoksi hyvin tehdystä työstä.